

ผู้ดูแลไทย: การแสวงหาการช่วยเหลือญาติที่เป็นโรคจิตเภท

พิชามณูช ปุณโกณฑก ป.ศ.*, ธนวรรณ อาชารัฐ พย.บ.*, บุชนาก แก้วมาต ศษ.บ.*, เวทีส ประทุมศรี พ.บ.**

*คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา 169 ถนนลพพาดบางแสน ตำบลแสนสุข อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี 20131

**แผนกผู้ป่วยนอกจิตเวช โรงพยาบาลพุทธโสธร อำเภอเมือง จังหวัดฉะเชิงเทรา 24000

Abstract: Thai Caregivers: Help Seeking for Relatives with Schizophrenia

Poonnotok P*, Asarath T*, Kaewmart N*, Pratoomsri W,**

*Nursing Faculty, Burapha University 169 Longhardbangsan Rd., Sansuk, Mueang Chonburi, Chonburi, 20131

** Psychiatric Outpatient Department, Buddhasothorn Hospital, Mueang Chachoengsao, Chachoengsao, 24000

(E-mail: mouth.mind@gmail.com)

It is known worldwide that duration of untreated psychosis is associated with poor treatment outcome of schizophrenia. Early detection and early treatment may be a solution of this issue. In Thai context, it may a little known about caregivers' experiences in seeking help for relatives with schizophrenia before getting first psychiatric treatments. This study aimed to explain about caregivers' perceptions and responses from the firstly noticing of their relatives' deviated behaviors to their relatives' getting the first psychiatric treatment. The data obtained via in-depth interviews among thirteen caregivers who cared for relatives with schizophrenia for more than five years, at outpatient clinic of a hospital in Thailand. Thematic analysis was used for data analysis. "To get to the end" emerged as the main theme describing caregivers' responses from initially concern of patient's deviated behaviors to getting first psychiatric treatments. It comprised four sub-themes: 1) responding as usual, 2) going to a physician first, 3) seeking alternative options, and 4) ending with psychiatric treatment. When caregivers firstly noticing deviated behaviors of their relatives, they perceived as normal. Therefore, they responded as usual. When the relatives' deviated behaviors were persistent and escalated, the caregivers were likely aware and suspicious of mental illness. They could no longer ignoring and start for seeking helps. In seeking help, only one caregiver took their relative directly to psychiatrist. Most of them decided to obtain modern medicine by firstly taking their relatives to physician. Some caregivers sought other options, such as alternative medicine, or seeing a monk for holy water sprinkling, to get rid of a black magic as their belief. However, when the relatives' psychotic symptoms became more severe and uncontrollable, caregivers eventually took their relatives to get a commencement of psychiatric treatment. The study findings add to nursing's knowledge regarding seeking-help process before getting the first psychiatric treatment, and have implications for the development of an intervention to help family for early detection of mental illness in order to decrease the duration of untreated psychosis. Future studies should explore deeply regarding factors related duration of untreated psychosis.

Keywords: Caregivers, Schizophrenia, Help seeking experience

บทคัดย่อ

เป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่า ระยะเวลาที่ไม่ได้รับการรักษาทางจิตเวช มีความเกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ที่ไม่ดีของการรักษาผู้ป่วยจิตเภท และทางออกสำหรับประเด็นนี้คือการคัดกรองและการรักษาแต่เนิ่นๆ แต่สำหรับบริบทไทย ประสบการณ์ของผู้ดูแลเกี่ยวกับการแสวงหาการช่วยเหลือก่อนผู้ป่วยจิตเภทจะได้รับการรักษาทางจิตเวชครั้งแรกยังไม่เป็นที่ทราบดี การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งอธิบายการรับรู้และการตอบสนองของผู้ดูแลตั้งแต่เริ่มเห็นการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมผู้ป่วย จนผู้ป่วยได้รับการวินิจฉัย และรักษาทางจิตเวชครั้งแรก โดยข้อมูลได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในผู้ดูแล 13 ราย ที่ดูแลผู้ป่วยจิตเภทมานานกว่า 5 ปี ที่แผนกผู้ป่วยนอกจิตเวชแห่งหนึ่งในประเทศไทย วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์แก่นสาระ (Thematic analysis) "ไปให้สุดทาง" เป็นแนวคิดหลักที่อธิบายการตอบสนองของผู้ดูแลตั้งแต่ที่เริ่มเห็นการเปลี่ยนแปลงไปของพฤติกรรมผู้ป่วย จนถึงการทำผู้ป่วยมารับการรักษาทางจิตเวชครั้งแรก ประกอบด้วย 4 หัวข้อย่อย คือ 1) ทำตามวิถีปกติ 2) ไปพบแพทย์ฝ่ายกายก่อน 3) ค้นหาทางเลือกอื่น และ 4) จบลงที่การรักษาทางจิตเวช หลังจากเริ่มสังเกตเห็นพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของผู้ป่วย ผู้ดูแลยังไม่ได้คิดว่าเป็นความผิดปกติ จึงตอบสนองตามปกติที่เคยทำ เมื่อพฤติกรรมที่ผิดปกติของผู้ป่วยยังคงเป็นอยู่ หรือ

รุนแรงขึ้น ผู้ดูแลจะเริ่มตระหนักว่าเป็นความผิดปกติ และสงสัยว่าจะจะป่วยทางจิต จึงอยู่นิ่งเฉยไม่ได้อีกต่อไป และเริ่มแสวงหาการช่วยเหลือ ในการแสวงหาการช่วยเหลือ มีผู้ดูแลเพียงรายเดียวที่พาผู้ป่วยมารับการรักษาทางจิตเวชโดยตรง ผู้ดูแลส่วนใหญ่พาผู้ป่วยไปตรวจรักษาที่แพทย์แผนปัจจุบัน โดยพาผู้ป่วยไปพบแพทย์ที่รักษาโรคฝ่ายกายก่อน และบางส่วนเลือกที่จะใช้ทางเลือกอื่น เช่น การแพทย์ทางเลือก หรือไปรดน้ำมนต์กับพระเพื่อขับไล่มนต์ดำตามความเชื่อ แต่สุดท้ายเมื่อผู้ป่วยมีอาการทางจิตรุนแรงขึ้นและไม่สามารถควบคุมได้แล้ว ผู้ดูแลจึงพาผู้ป่วยมารับการตรวจการรักษาทางจิตเวช ผลการศึกษาในครั้งนี้ได้เพิ่มองค์ความรู้ทางการพยาบาล เกี่ยวกับกระบวนการแสวงหาการช่วยเหลือก่อนรับการรักษาทางจิตเวชครั้งแรก สามารถนำมาเป็นแนวทางพัฒนาโปรแกรมการช่วยเหลือครอบครัว ให้สามารถคัดกรองอาการทางจิตด้วยตัวเองได้เร็วขึ้น เพื่อช่วยให้ผู้ป่วยได้เข้าสู่ระบบการรักษาทางจิตเวชได้เร็วขึ้น และควรศึกษาถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับการรักษาทางจิตเวชลำช้าต่อไป

คำสำคัญ: ผู้ดูแล โรคจิตเภท ประสบการณ์การแสวงหาการช่วยเหลือ